

Å leve som a/r/tograf – et nordisk perspektiv

Introduksjon

Torill Vist,¹ Ann-Hege Lorvik Waterhouse,² Maybritt Jensen³ & Ingrid Danbolt⁴

OsloMet - storbyuniversitetet & Universitetet i Sørøst-Norge

Abstract

Dette temanummeret av *Nordic Journal for Art & Research* retter seg mot den kunstbaserte metodologien a/r/tografi slik den blir forstått og arbeidet med i de nordiske landene. *Å leve som a/r/tograf – et nordisk perspektiv* belyser de a/r/tografiske koblingene som skapes i de bevegelige mellomrommene mellom kunstner, forsker og lærer (A-rtist/R-earcher/T-eacher), og som involverer det individuelle og personlige så vel som det sosiale, for eksempel i praksisfelleskapet. I denne innledningen forteller de fire redaktørene om bakgrunnen og historien til temanummeret. De presenterer også kort de 13 fagfelleverderte artiklene i denne første delen, introduserer feltet for eventuelle nye lesere og trekker kort fram noen kjernetematikker som ble relevante i redaksjonsarbeidet. Målet med temanummeret er å bidra til kunnskap som kan kaste lys over det særegne ståstedet som karakteriserer arbeidet til akademisk ansatte som jobber kunstfaglig i de nordiske

¹ torillv@oslomet.no

² ann.h.waterhouse@usn.no

³ maybritt@oslomet.no

⁴ inada@oslomet.no

© 2024 The author(s). This is an open access article published under the CC-BY 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

lærerutdanningene. De innsendte artiklene viste at interessen for a/r/tografi strekker seg langt utenfor både lærerutdanninger og kunsthøgskoler, og redaktørene har derfor valgt å inkludere noen andre nærliggende a/r/tografiske tekstbidrag også.

Nøkkelord: a/r/tografi, A/R/Tografi, artografi, a-r-t-ografi, kunstbasert forskning, kunstnerisk forskning, lærerutdanning, barnehagelærerutdanning, kunstutdanning, forskning i Norden

Innledning

Artists, researchers, and teachers do not simply do art, research, or teach; they live through these embodied experiences and make sense of them in purposeful ways
(Jevic & Springgay, 2008, s. 71)

I november 2022 inviterte *Nordic Journal of Art & Research* kunstner-forsker-lærere til å bidra inn i et temanummer knyttet til a/r/tografi i de nordiske lærerutdanningene. Målet var å utvikle kunnskap som kastet lys over den helt unike posisjonen som kjennetegner akademisk ansatte innen kunsthøgskolene generelt, og innen lærerutdanningene spesielt. Det er en bevegelig posisjon mellom kunstner (a), forsker (r), og lærer (t), hvor man utvikler en helt unik kompetanse. Men det er også en posisjon med krevende arbeidsoppgaver i ulike retninger og med tilsvarende mangel på tid til fordypelse i kunstneriske praksiser – i verksteder, atelierer, øverom og andre studioer.

Torill, som tok initiativ til temanummeret, har i en årrekke ledet et ph.d.-kurs ved OsloMet innen kunstbaserte forskningsprosesser.⁵ Selv om deltagerne der blir presentert for ulike kunstbaserte metodologier, har flere uttalt at det å bli introdusert for a/r/tografien har vært et viktig øyeblikk i deres liv. Den synes å treffe dem sterkt, og passer til deres liv og arbeid – i a/r/tografien føler de seg hjemme. Vi finner det samme i vår kommunikasjon med temanummerets forfattere. A/r/tografien gir dem redskaper til å argumentere for nødvendigheten av kunstneriske og kreative prosesser innen academia og lærerutdanning, og strategier for å utvikle og befeste forskningspraksiser tettere på kunstfagenes uttrykksformer og egenart. Derfor synes også et temanummer å være berettiget.

Som «kick-off» arrangerte vi et seminar/webinar primært rundt a/r/tografi, sent i 2022. Vi fikk støtte fra OsloMet, og kunne derfor invitere både Rita Irwin, Sylvia Kind and Liora Bresler. Vi er meget takknemlige for deres inspirerende bidrag, både på seminaret og etterpå, da de bl.a. hjalp oss å finne relevante internasjonale fagfeller. Hver enkelt artikkel i dette temanummeret har vært gjennom grundig vurdering av to fagfeller eller flere. Engelskspråklige artikler ble stort sett sendt til én internasjonal og én nordisk fagfelle. Artikler på skandinaviske språk ble sendt til fagfeller med skandinaviske morsmål. Vi redaktører lærte enormt av våre fagfeller, og det gjorde garantert forfatterne våre også. Vi vil med dette uttrykke vår dype takknemlighet for fagfellenes bidrag!

Vi mottok hele 40 utvidede abstract i første runde, mange flere enn forventet. I dag kan vi stolt annonsere *Å leve som a/r/tograf – et nordisk perspektiv* som et temanummer i to deler. Den første delen består av 13 fagfellevurderte artikler i tillegg til denne introduksjonen. Den andre delen blir publisert i 2025, med omtrent like mange bidrag. Artikkene, på samme måte som fagfellevurderingene, viser et bredt spekter av diskurser, filosofiske ståsteder og kunstformer. Ikke alle forfatterne har full jobb innen en lærerutdanning, men de fleste har det. Noen av forfatterne har nesten ikke publisert på vitenskapelig nivå før, andre er erfarne professorer og a/r/tografer. Temanummeret inkluderer også forfattere som benytter denne anledningen til å utforske metodologien mer fra utsiden.

⁵ <https://www.oslomet.no/en/study/loi/phd-course-arts-based-research-processes-an-introduction>

A/r/tografien vektlegger skriveprosesser – og kreativitet i skriveprosessene. Merkelig nok ville alle forfatterne i denne første delen ha deres artikler fagfellevurdert som vitenskapelige (i nordisk forstand, på nivå 1 i norsk kontekst). Det kan skyldes de siste par tiårs tunge vekt på tradisjonell forskning og vitenskap i Nordens akademiske system.⁶ Det har endret seg noe i det siste (i alle fall i Norge), og gir håp for et noe større rom for kunstneriske uttrykk og publikasjoner framover.

Vi har uansett oppmuntret våre forfattere til ikke nødvendigvis bruke den tradisjonelle IMRoD-formen. Enkelte av forfatterne har til og med utfordret tidsskriftets mal og etiske tradisjoner i måten de formidler tekst og eget billedmateriale på. I Fuglestad (2024) tar vi for første gang i bruk bilder som leder direkte til videoer av forestillingen som diskuteres, og for å opprettholde forfatteres ønske om tett sammenveving av tekst og bilde, lar vi noen steder bildene stå uten umiddelbar referanse til fotografen – når fotografen er en av forfatterne. Vi ser dette som inspirert av den a/r/tografiske praksisen, som ifølge Irwin er...

to inquire in the world through an ongoing process of art making in any artform and writing not separate or illustrative of each other but interconnected and woven through each other to create additional and/or enhanced meanings.
(Irwin, u. å.)

Vi har hatt mange samtaler (og Torill, som ansvarlig redaktør, mange bekymringer) om etiske spørsmål i enkelte prosjekter hvor studentarbeider har vært involvert. a/r/tografiske prosjekter, som andre deltagerbaserte forskningsprosjekter, krever betydelig etisk refleksjon knyttet til maktforhold mellom aktørene.

A/r/tografi, A/R/Tografi, a-r-t-ografi eller artografi

For de av våre lesere som ikke kjenner begrepet a/r/tografi, så betegner det en form for praksisdrevet metodologi, rotfestet i kunstbasert forskning (Irwin, 2013). Den hadde sitt utspring i miljøet rundt professor Rita Irwin ved University of British Columbia tidlig på 2000-tallet. Sammen med blant annet Stephanie Springgay, Alex F. de Cosson, Anita Sinner, Carl Leggo og Sylvia Kind plantet hun spirene til en

⁶ See <https://www.cristin.no/english/resources/reporting-instructions/>

metodologi som har vokst til det vi kan omtale som et globalt rhizomatisk nettverk av a/r/tografer med koblinger til forskningsmiljøer i de fleste verdenshjørner.⁷

Akronymet a/r/tografi skrives i dag på ulike måter både i engelskspråklige og nordiske tekster. Men a/r/tografi, A/R/Tografi, a-r-tografi eller artografi kan ikke oversettes direkte til de nordiske språkene uten å miste noen av sine eksplisitte betydningslag. «A/r/tography» er satt sammen av kunst («art») og det å skrive eller tegne («graphein»), men de tre første bokstavene viser også til A-rtist, R-eseacher og T-eacher som tre ulike roller (Irwin & de Cosson, 2004; Springgay et al., 2005), identiteter (Irwin et al., 2006) eller agenser (Waterhouse, 2021). Det som akronymet ikke synliggjør like godt, men som er løftet fram allerede i de klassiske tekstene fra 2000-tallet, er «den lærende». Alle deltagerne er lærende i disse mellomrommene, både studenten/eleven og a/r/tografen. Samtidig kan studenten også være skapende og (ut)forskende, og på den måten sammenflettes med de andre og med det praksisfellesskapet a/r/tografien oftest utgjør:

A/r/tography is a form of practice-based research steeped in the arts and education. Alongside other arts based, arts informed and aesthetically defined methodologies, a/r/tography is one of many emerging forms of inquiry that refer to the arts as a way of re-searching the world to enhance understanding. Yet, it goes even further by recognizing the educative potential of teaching and learning as acts of inquiry. (Irwin et al., 2006, s. 2)

Den opprinnelige a/r/tografi-skrivemåten hadde skråstreker (Irwin & de Cosson, 2004) ikke i betydningen «eller», men for å markere mellomrom, og for å synliggjøre a/r/tografens liv og virke i mellomrommet – og gjerne dvelende – mellom a/r/t-rollene. Når a-r-tografi skrives med bindestrek (se f.eks. Waterhouse, 2021) er det for å betone det sammenvevde i forskerposisjonen. Dette ut fra en forståelse av at det ikke er mulig, eller ønskelig, å dele opp i roller eller identiteter fordi de virker sammen og samtidig, men forskjellig. Selv om vi i redaksjonen har valgt den opprinnelige skrivemåten, mener vi det er viktig å gi rom for de forskjellige skrivemåtene fordi de bidrar til å holde a/r/tografisk forskning mangfoldig og alltid utviklende. I dette temanummeret skrives det på ulike måter og på ulike språk. Vi

⁷ Se https://artography.edcp.educ.ubc.ca/?page_id=1447 for eksempler på denne litteraturen.

beklager de ulemper dette kan ha for våre internasjonale lesere, men å skrive på vårt eget morsmål oppleves mer intimt og tettere på vår gjennomlevde forskningspraksis. Å uttrykke seg på eget morsmål kan også bidra til at flere nyanser av kroppslige og estetiske erfaringer finner sin form artikulert i tekst, selv om det ikke er en motsetning til hvordan engelsk som forskningsspråk kan fungere for de som behersker det godt.

På den andre siden, å skrive på et internasjonalt språk bidrar til større utbredelse og mulighet til å koble forskning på tvers av språklige grenser, endog mulighet til å videreutvikle et internasjonalt kollektivt a/r/tografilandskap. «A/r/tography is inherently about self, it is also about communities of a/r/tographers working together in shared inquiry» skriver Leggo et al. (2011, s. 240). Det er en forskningsmetodologi som ofte forstås som en invitasjon og oppfordring til å skape nettverk og fellesskap med andre. Man ser forskningspraksisen som kollektiv, eller mer presist: som plassert i spennet *mellom* subjekt og fellesskap. Irwin, inspirert av filosofen Nancy (2000) beskriver det som «being singular plural» (Irwin, 2008, s. 72).

Å skrive på *flere* språk, i betydningen kunstneriske og verbale medier, skaper enda flere tenkemåter (Barone & Eisner, 2012; Bresler, 2006). A/r/tografien inviterer også til utforskning og eksperimentering av akademiske tekstskepelse i form av narrative, poetiske og multimodale/kunstneriske tekstuttrykk. Skapende undersøkelsesprosesser glir over i skapende skriveprosesser og virker inn i forskningstekstene. Å forske med kunsten (Østern, 2017) utfordrer forskningens verbalspråklige dominans og peker på andre alternativer for erkjennelse, opplevelse, transformasjon, læring, kunnskapsproduksjon, forståelse og forskningsformidling. Det synliggjøres også i dette temanummerets artikler.

Rhizomatisk redaksjonsarbeid

A/r/tografien er en rhizomatisk forskningspraksis, dvs. preget av kontinuerlige prosesser og drevet av spørsmål hvor forståelser ikke er forutbestemt, uten begynnelse og slutt, men i det vibrerende mellomrommet (Deleuze & Guattari, 1987) mellom ulike roller, ulike geografiske kontekster og ikke minst ulike vitenskapsteoretiske ståsteder. Det har gjort redaksjonsarbeidet både utfordrende og stimulerende. Når første del av spesialnummeret nå publiseres, er det etter flere runder mellom fagfeller, redaksjon og artikkelforfattere, kanskje flere enn mange forfattere (og redaktører) er vant med. Å gå inn i det a/r/tografiske landskapet handler også om å utvikle metodologien gjennom praktisering. Vi håper at den utforskningen av metodologien som ligger til grunn for dette temanummeret både blir et steg i

utviklingen av den enkeltes forskningspraksis og utviklingen av et stort internasjonalt a/r/tografifelleskap.

Drawing upon the professional practices of educators, artists, and researchers, it entangles and performs what Deleuze and Guattari (1987) refer to as a rhizome, an assemblage of objects, ideas, and structures that move in dynamic motion performing waves of intensities that create new understandings. (Irwin, 2013, s. 193)

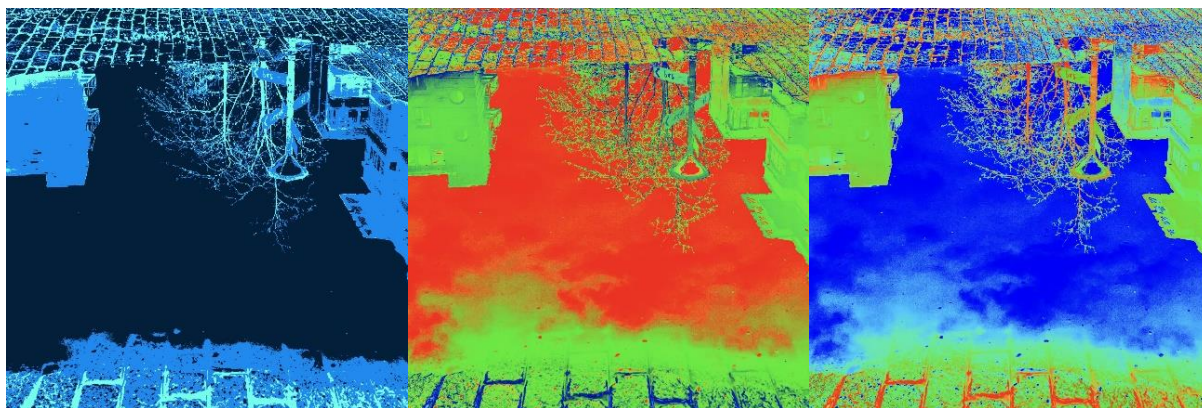
Vi redaktører kommer ikke til å gjøre en grundig analyse av bidragene i denne delen av temanummeret, men vi ser at det mer fenomenologiske utgangspunktet fra begynnelsen av 2000-tallet, og de klassiske a/r/tografitekstene skrevet før 2010, har vært viktige inspirasjonskilder for mange av temanummerets forfattere (se bl.a. Irwin, 2004; Irwin, 2008; Irwin et al., 2006; Irwin & de Cosson, 2004; Irwin & Springgay, 2008; Springgay et al., 2008). Andre har beveget seg inn i et post-humant og ny-materielt teorilandskap. Ofte viser de inspirasjon fra de samme klassiske tekstene, men noen støtter seg også til nyere a/r/tografisk litteratur. Vi ser eksempelvis en gryende interesse for både c/a/r/tografi- og walking with-metodologier (f.eks. Baldus et al., 2024; Lasczik et al., 2022; Springgay & Truman, 2018). Et mangfold av kunstarter er representert, men a/r/tografiens arnested i visuell kunst gir også dette temanummeret en visuell og materiell dominans.

Det var spennende å se hvor variert førsteutkastene til artiklene var, og hvor forskjellig de ble fagfellevurdert. A/r/tografiske prosjekter har mange meningslag som trenger oppmerksomhet fra en fagfelle, og våre fagfeller kunne ofte ha fokus på ulike lag. Særlig kunne ideen om det å plassere seg i fagfeltet variere, både hos forfattere, redaktører og fagfeller. Noen av artiklene støtter seg på et betydelig antall teoretikere også utenfor a/r/tografidiskursen. Andre finner inspirasjon til å utvikle spennende ny kunnskap i praksismøter, langt fra teoretisk litteratur. Vi redaktører har spurt oss selv om ikke dette er et særpreg ved det nordiske perspektivet. Vi har utfordret forfatterne – både med tanke på etikk og i det å plassere seg i fagfeltet – men vi har også etterstrebet en balanse mellom å opprettholde tradisjonelle vitenskapelige krav og å romme ubehaget i noe nytt og annet, og gi vekstvilkår for nye, spennende stemmer. Bickel hevder at...

At its best, a/r/tography encourages the combined creative freedom and risktaking of the artist with the theory, rigor, and responsibility of the academic researcher, along with the ethics and compassion of the educator. Combining

these three roles with the integrity, and awareness of what is called for in each area, is a demanding undertaking. (2008, s. 136)

Det gjelder for redaktører også. Men først og fremst: Det å få være med i arbeidsprosessene til så mange a/r/tografer har vært et stort privilegium! Vi har lært enormt mye, vi har blitt invitert inn i nye tenkemåter, blitt tilbudt nye tenkeredskaper som fortsatt er i sterk utvikling, og vi har hatt utallige flotte kunstbaserte opplevelser. Vi gleder oss til fortsettelsen!

Omtale av artiklene i temanummerets første del

I artikkelen «Med blick på staden gjennom grafikk på tørkesnor: Eit essay om korleis forfall og stader i byen får rom i ein kollektiv skapande prosess med tresnitt» tar Katrine Borgenvik og Charlotte Tvedte (2024) oss med på en vandring med et skapende prosjekt gjennom Haugesunds gater. I prosjektet «mellom» undersøker de – sammen med en gruppe kunst- og håndverkslærere – steder, forfall, historier, mellomrom og materielle spor i byen. Dette er spor som kan tenkes som materielle fortellinger og vitnesbyrd om levde liv. Gjennom vandring (walking methodology, se Springgay & Truman, 2018), fotografering og teorier om sted, kobler de seg på fragmenter av byens historier gjennom sanselige, kroppslige og kunstneriske tilnærminger til byens materialitet. Opplevelser, inntrykk og spor bearbeides gjennom grafiske prosesser som finner sin form i trykk koblet til arkitektoniske elementer. Prosjektet ble formidlet gjennom en utstilling i et portrom i Haugesund i forbindelse med Haugesund Internasjonale Tresnitt (HIT) og AVTRYKK-festival. Essayet gir oss innblikk i hvordan sted kan utforskes gjennom materielle etterklanger i form av grafiske arbeider på tørkesnor. Teksten veves sammen med et sterkt bildemateriale og poetiske beskrivelser tidvis bortenfor et akademisk språk. Forfatterne reflekterer også over hvordan den estetiske tilnærmingen åpner blikket vårt for kvaliteter ved

steder. Essayets kunstneriske uttrykk bidrar til en utvidelse av hvordan akademisk tekst kan skrives, og hvor det visuelle, materielle og poetiske får en vesentlig plass.

Artikkelen «'Jeg følte at jeg faktisk 'var' der': Resonans og berørthet mellom utøver og publikum i 'Enkemesse i en allehelgensnatt'» til Svein Fuglestad (2024) tar oss tilbake til starten av 90-tallet, og nattmessene som ble arrangert for sørgende knyttet til aids pandemien. For å møte de berørte menneskene der de var, ble det arrangert nattmesser på homodiskoteket *Den Sorte Enke* midt i Oslo sentrum. Fuglestad var der, den gang som sivilarbeider. Nå jobber han som førstelektor, og med studenter innen barnevern og sosialt arbeid. Han har lang erfaring med kultur- og musikkterapeutisk arbeid innen ulike marginaliserte grupper. Med utgangspunkt i de nevnte messene, har Fuglestad utviklet den musikalske forestillingen «Vi er her for å tenne lys – en interaktiv musikalsk fortelling om Enkemesse i en allehelgensnatt,» en interaktiv forestilling hvor han selv er eneste utøver. Artikkelen utforsker hvorvidt hans subjektive fortelling fra 30 år tilbake i tid kan skape resonans og berørthet i andre mennesker i dag. Fuglestad gir et interessant innblikk i hvordan vi står i relasjon til andre mennesker gjennom affekt og følelser. Han utforsker begrepene resonans og berørthet, basert på Hartmut Rosas (2019) teorier, og antyder betydningen av åpenhet og sårbarhet, tilstedeværelse og vilje til å bli berørt – både hos artikkelforfatteren selv og hos publikum. Fuglestad mener man kan legge til rette for at resonans kan oppstå selv om det ikke kan planlegges.

I artikkelen «A/r/tografi som performativ pedagogikk i teaterproduksjon» spør forfatterne Ellen Foyn Bruun og Lene Helland Rønningen (2024) om hvordan a/r/tografi kan anvendes som performativ kunstpedagogisk metode i teaterproduksjon. Forfatterne henter empiri fra sin undervisning av bachelorstudenter i drama/teater, som gjennom arbeid med teaterproduksjonsprosesser for og med ungdommer, utforsker rollen som a/r/tografer. Forfatternes undervisningsprosesser fordret tilrettelegging og understøtting av studentenes kollektive arbeid med teaterproduksjoner – som igjen involverte tett samarbeid med ungdomsskoleelever underveis i den skapende prosessen. Dermed blir vi i artikkelen presentert for en interessant dobbel læringsprosess/forskningsprosess. Bruun og Rønningen gjør grundig rede for arbeidet med studentenes «devised» produksjonsprosesser, eller egenskapte teaterproduksjonsprosesser med egne forestillingsforløp, fremfor bruk av ferdigproduserte manus. I motsetning til i vanlig resepsjonsanalyse, arbeider forfatterne/underviserne med kontinuerlige refleksjoner på innsiden av selve kunstprosessen. Med a/r/tografien som ramme, utvikler Bruun og Rønningen et

undervisningsforløp som vektlegger performativ kunnskaping som gjensidige skapende dialoger mellom studenter og ungdomsskoleelever i arbeidet med å skape studentforestillingerne. Metodisk kombinerer de a/r/tografien blant annet med studentintervjuer og etiske refleksjoner rundt egen forskerrolle. Som svar på sin problemstilling formulerer forfatterne tre innsikter: (1) betydningen av å ivareta egen kunstnerisk vilje som lydhør pedagog, (2) betydningen av å modellere erfaringskunnskap som praktisk-pedagogisk strategi og (3) nytten av den a/r/tografiske forskerposisjonen.

I «Sketching across borders: Borderscapes through a/r/tography as living inquiry» utforsker Kari Korolainen (2024) grenselandskaper. Ved hjelp av skisser og tegneserier adresserer han geopolitiske og kulturelle grenseproblematikker på en måte som involverer emosjonelle så vel som kognitive refleksjoner – og ikke minst humor! Korolainen jobber ikke med lærerutdanning, og skriver at han ikke ser på seg selv som en a/r/tograf. Han er likevel «interested in the viewpoints that a/r/tography provides for thinking of – and with – ruptures in arts-related border research» og « what a/r/tography has to offer for approaching the powers of borders and their interdisciplinary study » (s. 3 og 4). Vi redaktører opplever disse grensestudiene forfriskende i møte med a/r/tografi. Korolainens tekst og tegninger blir – for oss – et eksempel på hvor viktig det er å inkludere ulike tilnærminger hvis vi skal presentere et fullverdig nordisk perspektiv på a/r/tografien. Vi proklamerer ikke makt til å vite hvilke veier (og grenser) denne metodologien tar framover. Korolainen, som selv bor nær den lange finsk-russiske grensen, vektlegger hvordan disse skissene viser grensene som både malplasserte og i mange lag. Han er interessert i grensenes symbolske makt, og tegningene hjelper ham å forstå «the metonymical meaning potential of the borderscape concept» som han skriver (s. 8). De hjelper oss redaktører til å forstå metonymenes store potensiale generelt også, og at « [t]hrough metaphors and metonymic relationships, we make things sensible» (Springgay et al., 2005, s. 904)

I artikkelen «BAD: Body – Art – Digital Technology» av Lisbet Skregelid (2024) blir vi tatt med på joggetur. Ikke én, men mange turer gjennom en fast rute, med en 30 sekunders pause på et fast sted hvor det gjøres et filmopptak med mobiltelefonen. Stillbilder fra filmen presenteres i artikkelen og viser stedets skiftende materielle uttrykk med vær, lys og årstidsvariasjoner. Disse pausene produserer affektive kroppslige virkninger hos forfatteren, og gjennom artikkelen retter Skregelid oppmerksomheten mot hvordan kropp og digital teknologi er sammenfiltret og

sammenvevd i intrahandlinger. Med forankring i Karen Barads teori om «intra-action» (2007), diskuteres relasjoner mellom kropp, sted og digital teknologi som fysikk og psykologisk intra-aksjon. Skregelid vender oppmerksomheten mot omgivelsene og hvordan affektive tilknytninger skaper potensialer for å muliggjøre økologisk bevissthet i pedagogiske kontekster gjennom kropp og digital teknologi. Ved å anvende digital teknologi på en skapende måte, bidrar artikkelen også med nyanseringer angående digital teknologi i pedagogiske sammenhenger i en tid med mye negativt fokus, særlig på skjermbruk i skolen.

I artikkelen «Artografiske bevægelser: Mod at blive artograf i en materiel kulturdidaktisk praksis,» og med utgangspunkt i en tredimensjonal artografisk modell, utfordrer forfatterne Mette Berndsen, Lisbeth Haastrup og Irene Ucini Jørgensen (2024) tradisjonelle forskningspraksiser i møter mellom (hverdags)kunst, forskning og undervisning. Forfatterne tar oss med på en oppdagelsesreise inn i bordets estetiske mulig- og umuligheter. Mellom matskaping og bordsettinger skapes nye dannelsesrom i møter mellom klassiske dannelses teorier (Hegel, 2005/1807) og posthumane og feministiske perspektiver fra blant andre Deleuze og Guattari (2005/1980) og Haraway (2020). Som forslag til en tilnærming til artografisk metodologi har forfatterne utviklet en tredimensjonal pyramidemodell som, ifølge forfatterne, løfter frem tilblivelses- og dannelsesprosesser innen artografien. Ved å tilføye posisjonen S for student og et sosiomaterielt felt, legger de vekt på relasjonelle praksiser og artografis – her fire – posisjoner som likeverdige og gjensidig avhengige. Leseren inviteres til tre ulike måltider hjemme hos forfatterne. Med inspirasjon i auto-etnografi (Ellis & Bochner, 2000), blir vi servert de kosteligste retter i poetiske og billedrike beskrivelser og refleksjoner. Med skjeve toner og underfundige blikk deler og sammensetter forfatterne fortellinger og erfaringer fra et levd kunstner-, forsker- og underviserliv, og med S'en på høykant foldes de tre forfatteres identiteter som lærende og artografer ut.

Helene Illeris, Anne-May Fossnes og Tormod Wallem Anundsen (2024) har skrevet artikkelen «Landtimescaping with Rossedalen: A/r/tographic fieldwork with a landscape in Southern Norway.» Artikkelen er basert på et a/r/tografisk feltarbeid i Rossedalen i Sør-Norge. Gjennom artikkelen utvikler og utforsker de «landtimescaping» som a/r/tografisk praksis. Dette sammensatte verbet er inspirert av Karen Barads begrep «spacetime mattering» (2007). «Landtimescaping» handler om å forholde seg kroppslig, sanselig og tenkende med og i landskaper. Rossedalen virker med i undersøkelsen som forskningspartner, og gjennom teksten inviteres

leseren med på forskernes vandringer og opplevelser med Rossedalen som et vanskjøttet landskap, en kapitalistisk ruin (Tsing, 2015), med sår og arr etter plantasjedrift, steinuttak og avskoging. Gjennom tre hendelser utforskes «landtimescaping» som en inngang til utvidet stedsopplevelse og som omsorgspraksis som kan produsere og re-skape menneskers relasjoner i og med landskapet. Artikkelen belyser alvorligheten og omfanget av menneskers inngripen og ødeleggelse av natur, og hvordan dette kan produsere avmaktsfølelser i en antropocen tid. Som en respons på dette foreslår forfatterne «landtimescaping» som en mulig re-kobling og re-skaping av relasjonelle forbindelse i og med natur.

Anne Cecilie Røsjø Kvammen og Johanne Hagen (2024) setter tverrfaglig musikkteaterutdanning på agendaen i sin artikkel «Putting it Together: Artographic awareness through collaborative teaching in a musical theatre educational program.» De utforsker og fremhever betydningen av kollaborativ samhandling og tverrfaglig undervisning som faglig utviklende, viktig og inspirerende for kvalitet i selve utdanningen, men også for deres artografiske bevissthet. Denne metodikken utforsker den kompliserte sammenfiltringen av rollene som kunstner, forsker og lærer. De to forfatterne var involvert i prosessen med å reorganisere en ny læreplan og kollaborativt arbeid blant en gruppe lærere på bachelorprogrammet i musikkteater ved Høgskolen Kristiania. De knytter disse erfaringene til teorier om artografi og samarbeidende undervisning (Gaunt & Westerlund, 2013), og argumenterer for at deres tverrfaglige artografiske bevissthet var avhengig av visse vekstforhold i lærergruppa. Prosessen med å «sette det sammen», involverte både de iboende feltene i musikkteater og anerkjennelsen av det gjensidige forholdet mellom deres ulike roller. Den har vært, og fortsetter å være, viktig og inspirerende for deres artografiske bevissthet. De mener at dette kan bidra til å gi en leken, kreativ og helhetlig tilnærming til kunstnerisk praksis, forskning og undervisning.

Lena O Magnusson, Johanne Ilje-Lien og Hanna M. Kaihovirta (2024) tar i sin artikkel «A/r/tografens sammantrasslade kunskapstillblivelser, konstnärliga handlingar och pedagogiska möjligheter: Polyfona röster för framtiden» leseren med inn i zoom-møter og utforskninger av a/r/tografi som metode til å undersøke nye måter å forstå kunstneren, forskeren og underviseren i høyere utdanning på. De tre forfatterne, fra hvert sitt skandinaviske land, går nye veier når de i det digitale rommet åpner seg for en felles pågående prosess rundt kunstneriske og filosofiske utforskninger. Hva skjer når forfatterne, med det som de betegner som «polyfone stemmer» og med erfaringer med kunst, forskning og utdanning, møtes og stiller spørsmål rundt

a/r/tografens roller, utfordringer og etiske dilemmaer? Med et bakteppe av posthuman filosofi fra blant annet Deleuze og Guatarri (1987) og Karen Barad (2007), undersøker forfatterne *tilblivelser*. Relasjoner og dialoger mellom stemmer, kunstneriske uttrykk, ideer og handlinger blir til kunnskapstilblivelser som skaper ulike affekter og spørsmål rundt kunstner/forsker/lærer-rollen. Det *blivende* er et sentralt omdreiningspunkt og forfatterne gir leseren innblikk i disse tilblivelsene i form av digitale assemblager. I diskusjoner av de etiske aspektene ved forskningen peker forfatterne likeledes på hvordan det blivende er gjeldende for de etiske aspektene som dukker opp underveis i forskningsprosessen. Her drøftes hvordan a/t/tografien som metode kan skape etisk bevissthet, gi rom til *den etiske røst* og løfte frem *etisk følsomhet* og *generøsitet*.

I Trine Ørbæks artikkel «Learning through a separation process – an embodied a/r/tographic inquiry» (2024) følger vi forfatterens undersøkelser av begrepet relasjonell kompetanse gjennom kroppslige og følelsesmessige erfaringer gjennomlevd under oppløsningen av en nær relasjon. På a/r/tografisk vis tar Ørbæk leseren gjennom komplekse levde kroppslige undersøkelser, hvor koreograferte bevegelser og dansende møter skaper affektive uttrykk gjennom teksten. Med dans og poesi oppstår kroppslige erfaringer, tanker, følelser og innsikter i mellomrommet mellom kunststartene og forfatterens posisjoner som kunster, forsker og lærer. Med inspirasjon fra filosofene Merleau-Ponty (1968) og Fuchs (2016) peker forfatteren på hvordan mennesker er kroppslig forbundet og blir til i kontinuerlige gjensidige påvirkninger. Gjennom artikkelen undersøker forfatteren begrepet relasjonell kompetanse, som hun løfter frem som essensielt i all læring og undervisning. Relasjonell kompetanse betraktes her som et kroppslig erfart fenomen som åpner for temaer som kroppslig gjenklang, kroppslige erfaringsdelinger og kroppslig meningsskaping. Med støtte blant annet fra Macintyre Latta og Buck (2007) og Dixon og Senior (2011) viser forfatteren hvordan relasjoner mellom lærer og elev alltid er kroppslige, og hvordan undervisningssituasjoner er kroppslige gjensidige møter. Som danser, koreograf og underviser undersøker forfatteren dermed hvordan hennes kroppslige utforskninger og erfaringer kan skape nye veier i undervisningen av lærerstudenters utvikling av, og sensitivitet i, egne relasjonskompetanser.

I artikkelen «Axes of resonance in music education: An artographic exploration», har Markus Tullberg og Eva Sæther (2024) en visjon om en mer dypgående, kvalitativ arbeidsmåte for en artografisk væremåte i høyere utdanning. De diskuterer utfordringer og erfaringer fra egne arbeidsliv, og hvordan den enkelte artograf kan

bidra til å gjøre akademia til et mer resonant rom i en tid hvor akselerasjon og tellekantsystemer høyner stressnivået blant ansatte. De finner Hartmut Rosas (2019) konsept om resonans nyttig når de diskuterer kvalitative måter å jobbe på og en artografisk måte å være på. Når de utforsker muligheter for å navigere rundt begrensningene, foreslår de en verktøykasse for hvordan den enkelte artograf kan bidra til å gjøre akademia til et mer resonant rom. I svaret trekker de ikke bare på egne erfaringer som forskere, lærere og musikere, men også på de første funnene og metodologiske refleksjonene fra deres pågående forskningsprosjekt, *Tradisjon, Identitet, Læring (TIL)*, hvor de utforsker hva som står på spill for å bli en «spelman» eller svensk folkemusiker. De bruker teorien om sosial akselerasjon (Rosa, 2015) som et konseptuelt rammeverk, og trekker linjer til svensk folkemusikk og dens læringsarenaer som forskningstema. De mener at innføring av teoretiske konsepter som resonans gir energi i de uformelle forhandlingene om mening i en folkemusikksetting. Rosas konsept om resonans og en artografisk tilnærming til akademisk arbeid kan være en måte å oppløse grensene mellom rollene som kunstner, forsker og lærer.

I «Becoming a visual arts teacher with a/r/tography: Dealing with desires, doubts and fears in examinations in art teacher education» introduserer og diskuterer Tarja Karlsson Häikiö og Annika Hellman (2024) eksamensprosjektene til tre svenske billedkunststudenter. Billedkunst som skolefag innebærer – i en nordisk kontekst – en hybriditet mellom kunstneriske og didaktiske perspektiver, hevder de, og denne dobbeltheten utforskes i artikkelen. Eksamensprosjektene blir eksempler på hvordan a/r/tografi eller kunstbaserte metoder støtter og styrker forståelsen for fagdaktikk – for en billedkunstlærer. Häikiö og Hellman belyser også studentenes utforsking av ulike subjektposisjoneringer som kunstnere, forskere og lærere, og studentenes refleksjoner rundt det å være en kommende lærer. Ifølge forfatterne synliggjør studentene visuelt hvordan posisjonenes innbyrdes samspill forbereder dem på deres framtidige arbeid. «Thus, the complexity in a/r/tography is central to a deep understanding of becoming-teacher» som de skriver (s. 20). Eksamenen innebar både skreven tekst og kunstbaserte undersøkelser i visuelle media som vi lesere får ta del i. Men de tre presenterte prosjektene brukte alle autoetnografi i tillegg til a/r/tografi i sine arbeider, noe som gjorde at Häikiö og Hellman – og vi redaktører – også måtte forholde seg til spennende etiske utfordringer knyttet til det å presentere studentenes arbeider.

Denne første delens siste artikkel er «Å (sammen)filte(s) med ull og steder gjennom a-r-t-ografiens agenser i undervisning» av Ann-Hege Lorvik Waterhouse, Kari Carlsen og Trude Iversen (2024). Her er det en samlet studentgruppe som deltar, og bildene i artikkelen er produsert av forfatterne, både som dokumentasjon av undervisning, formidling av forskning og som materiale for en mer kunstnerisk bearbeiding av prosjektet. Waterhouse, Carlsen og Iversens presenterer en undervisningssituasjon de deler med en gruppe norske barnehagelærerstudenter⁸ og, som de skriver, «store mengder kassert ull fra norsk villsau» (s.1). Forfatterne har lang fartstid både med undervisning i forming, kunst og håndverk og forskning, og har det siste tiåret også beveget seg inn i et postkvalitativt landskap. Denne undersøkelsen er forankret i prosessfilosofi, posthumane perspektiver og kunstbasert forskning. Forfatterne bruker «a-r-t-ografi» som både forskningsmetodologi og pedagogisk strategi og beskriver hvordan de (med)virker «forskende, lærende og skapende i egen undervisning med ull, filting, studenter og steder» (s. 1). De har flyttet verkstedet og undervisningen ut i friluft, selv om dette foregår i Norge vinterstid, og undersøker i denne konteksten på hvilke måter a-r-t-ografien kan bidra til å utvide vår tenkning om undervisning.

Takk!

Vi redaktørene ønsker med dette god lesing og takker både forfatterne, deres studenter og andre involverte! Vi gjentar gjerne også vår takk til Rita Irwin, Sylvia Kind og Liora Bresler, til OsloMet og ikke minst til alle fagfellene! Til slutt benytter vi anledningen til å takke Ellen Marie Sæthre-McGuirk som var en av temanummerets redaktører i oppstarten av prosjektet.

Om forfatterne/redaktørene

Torill Vist (Ph.d.) er professor i musikkpedagogikk ved OsloMet – storbyuniversitetet. Hun er for tiden sjefsredaktør i *Nordic Journal of Art & Research* og leder for forskergruppen *KunstForsk*. Hennes arbeid som a/r/tograf er knyttet til dans, musikk og poesi, og hennes forskningsinteresser er innen musikk i tidlig barndom, følelseskunnskap og sosial bærekraft i kunstfagene, utøverkunnskap og kunstbasert

⁸ Norske barnehager er et tilbud til barn mellom snaut ett og fem-seks år (de starter skolen det året de fyller seks). Barnehagelærerutdanningen er treårig og gir kompetanse til å arbeide i hele dette aldersspennet.

forskningsmetodologi. Hun leder også OsloMets PhD-kurs i kunstbaserte forskningsprosesser.

Ann-Hege Lorvik Waterhouse, Universitetet i Sørøst-Norge (Ph.d.) er professor i forming, kunst og håndverk ved institutt for estetiske fag. Hun er også professor II ved institutt for kunsthøgskulen på Vestlandet. Hennes forskningsinteresser knytter seg til materialer og materialitet, skapende prosesser, kunstmøter, metodologisk utvikling og kunstnerisk utviklingsarbeid. Hun er også opptatt av forskning i nært samarbeid med praksisfeltet og kunstinstitusjoner.

Maybritt Jensen er førstelektor i drama ved institutt for barnehagelærerutdanning, fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved OsloMet – storbyuniversitetet. Hun har gjennom en årrekke forsket innen performative kroppslige kunstuttrykk i dialog med barn, tett knyttet til scenekunstheltet. Videre er hennes forskningsinteresser dramaturgiske strategier, materialitet og kunstbasert forskningsmetodologi. Jensen har utgitt en rekke publikasjoner innen drama og performativitet mer generelt.

Ingrid Danbolt er førstelektor i musikk på barnehagelærerutdanningen ved OsloMet - storbyuniversitetet. Hun har viet store deler av sitt liv til økt fokus på sang i vårt samfunn som lærer, forsker og utøver gjennom sitt virke som sanger, dirigent og produsent. Alt dette arbeidet og rollene vikles inn i hverandre i a/r/tografiske tanker og prosesser. Hun har publisert og vært medforfatter og redaktør for bøker, artikler og tidsskrift med sangrelaterte temaer og er en av fem gründere av den digitale sangboka/appen *Trall*.

Referanser

- Baldus, A. I., Sarreshtehdari, I. & Irwin, R. L. (2024). Becoming in the style of a/r/tography: A c/a/r/tography of sorts. *Journal of Curriculum and Pedagogy*, 1-13. <https://doi.org/10.1080/15505170.2024.2390929>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv12101zq>
- Berndsen, M., Haastrup, L. & Ucini Jørgensen, I. (2024). Artografiske bevægelser: Mod at blive artograf i en materiel kulturdidaktisk praksis. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-38. <https://doi.org/10.7577/ar.5469>
- Bickel, B. (2008). Who will read this body? An a/r/tographic statement. I M. Cahnmann-Taylor & R. Siegesmund (Red.), *Arts-based research in education: Foundations for practice* (s.125-136). Routledge.
- Borgenvik, K. & Tvedte, C. (2024). Med blikk på staden gjennom grafikk på tørkesnor: Eit essay om korleis forfall og stader i byen får rom i ein kollektiv skapande prosess med tresnitt. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-47. <https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5475>
- Bruun, E. F. & Rønningen, L. H. (2024). A/r/tografi som performativ pedagogikk i teaterproduksjon. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-25. <https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5491>
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus*. Athlone Press
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2005/1980). *Tusind Plateauer. Kapitalisme og skizofreni*. Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedskoler.
- Dixon, M. & Senior, K. (2011). Appearing Pedagogy: From Embodied Learning and Teaching to Embodied Pedagogy. *Pedagogy, Culture & Society*, 19(3), 473–484. <https://doi.org/10.1080/14681366.2011.632514>
- Ellis, C. & Bochner, A. P. (2000). Autoethnography, Personal Narrative, Reflexivity: Researcher as Subject. I N. Denzin & Y. Lincoln (Red.), *Handbook of Qualitative Research* (s. 733-768). Sage Publ.
- Fuchs, T. (2016). Intercorporeality and interaffectivity. *Phenomenology and Mind*, 11, 194–209. https://doi.org/10.13128/Phe_Mi-20119
- Fuglestad, S. (2024). «Jeg følte at jeg faktisk 'var' der»: Resonans og berørthet mellom utøver og publikum i 'Enkemesse i en allehelgensnatt'. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-31. <https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5461>

- Gaunt, H. & Westerlund, H. (2013). *Collaborative Learning in Higher Music Education: Why What and How?* Taylor & Francis Group.
- Haraway, D. (2020). *Situeret viden: Videnskabsspørgsmålet i feminismen og det partielle perspektivs forrang*. Mindspace.
- Hegel, G. W. F. (2005/1807). *Åndens fænomenologi*. Gyldendal.
- Häikiö, T. K. & Hellman, A. (2024). Becoming a visual arts teacher with a/r/tography: Dealing with desires, doubts and fears in examinations in art teacher education. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-27.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5456>
- Illeris, H., Fossnes, A.-M. & Anundsen, T. W. (2024). Landtimescaping with Rossedalen: A/r/tographic fieldwork with a landscape in Southern Norway. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-28.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.6070>
- Irwin, R. L. (2004). A/r/tography: A metonymic métissage. In R. L. Irwin & A. de Cosson (Red.), *A/r/tography: Rendering Self Through Arts-Based Living Inquiry* (s. 27-38). Pacific Educational Press.
- Irwin, R. L. (2008). Communities of A/r/tographic Practice. In S. Springgay, R. L. Irwin, C. Leggo & P. Gouzouasis (Red.), *Being with a/r/tography* (s. 71-80). Sense. https://doi.org/10.1163/9789087903268_007
- Irwin, R. L. (2013). Becoming A/r/tography. *Studies in Art Education*, 54(3), 198–215.
<https://doi.org/10.1080/00393541.2013.11518894>
- Irwin, R. L. (u. å.). *A/r/tography: An invitation to think through art making, researching, teaching and learning*. Lastet ned 6. desember 2024 fra <https://artography.edcp.educ.ubc.ca/>
- Irwin, R. L., Beer, R., Springgay, S., Grauer, K. & Xiong, G. (2006). The rhizomatic relations of a/r/tography. *Studies in Art Education*, 48(1), 70-88.
<https://doi.org/10.1080/00393541.2006.11650500>
- Irwin, R. L. & de Cosson, A. (2004). *A/r/tography: Rendering self through arts-based living inquiry*. Pacific Educational Press.
- Irwin, R. L. & Springgay, S. (2008). A/r/tography as practice-based research. I S. Springgay, R. L. Irwin, C. Leggo & P. Gouzouasis (Red.), *Being with a/r/tography* (s. xix–xxxiii). Sense. <https://doi.org/10.1163/9789087903268>
- Jevic, L. L. & Springgay, S. (2008). A/r/tography as an Ethics of Embodiment. *Qualitative Inquiry*, 14(1), 67-89. <https://doi.org/10.1177/1077800407304509>
- Korolainen, K. (2024). Sketching across borders: Borderscapes through a/r/tography as living inquiry. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-23.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5377>

- Kvammen, A. C. R. & Hagen, J. K. (2024). Putting It Together: Artographic awareness through collaborative teaching in a musical theatre educational program. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-27.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5468>
- Lasczik, A., Irwin, R. L., Cutter-Mackenzie-Knowles, A., Rousell, D. & Lee, N. (2022). *Walking with A/r/tography*. Palgrave Macmillan.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-88612-7>
- Leggo, C., Sinner, A. E., Irwin, R. L., Pantaleo, K., Gouzouasis, P & Grauer, K. (2011). Linger in liminal spaces: a/r/tography as living inquiry in a language arts class. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 24(2), 239-256. <https://doi.org/10.1080/09518391003641908>
- Macintyre Latta, M. & Buck, G. (2007). Professional Development Risks and Opportunities Embodied Within Self-Study. *Studying Teacher Education*, 3(2), 189–205. <https://doi.org/10.1080/17425960701656585>
- Magnusson, L. O., Ilje-Lien, J. & Kaihovirta, H. M. (2024). Polyfona röster för framtiden: A/r/tografens sammatrasslade tillblivelser. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-22. <https://doi.org/10.7577/ar.5617>
- Merleau-Ponty, M. (1968). *The Visible and the Invisible*. Northwestern University Press.
- Rosa, H. (2015). *The theory of social acceleration*. Columbia University Press.
- Rosa, H. (2019). *Resonance: A Sociology of Our Relationship to the World*. Polity Press.
- Sinner, A. (2022). Speculative steps with story shoes: Object itineraries as sensual a-r-tography. *Educational Philosophy and Theory*, 54(5), 596-605.
<https://doi.org/10.1080/00131857.2021.1872019>
- Skregelid, L. (2024). BAD: Body – Art – Digital technology. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-26. <https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5454>
- Springgay, S., Irwin, R. L., Leggo, C. & Gouzouasis, P. (2008). *Being with a/r/tography*. Sense. <https://doi.org/10.1163/9789087903268>
- Springgay, S., Irwin, R. L. & Wilson Kind, S. (2005). A/r/tography as living inquiry through art and text. *Qualitative Inquiry*, 11(6), 897–912.
<https://doi.org/10.1177/1077800405280696>
- Springgay, S. & Truman, S. E. (2018). *Walking methodologies in a more-than-human world*. Routledge.
- Tsing, A. L. (2015). *The mushroom at the end of the world. On the possibility of life in capitalist ruins*. Princeton University Press.
<https://doi.org/10.1515/9781400873548>

- Tullberg, M. & Sæther, E. (2024). Axes of resonance in music education: An artographic exploration. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-25.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/ar.5402>
- Waterhouse, A.-H. L. (2021). *Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen* [doktorgradsavhandling]. Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Universitetet i Sørøst-Norge.
<https://hdl.handle.net/11250/2758549>
- Waterhouse, A.-H. L., Carlsen, K. & Iversen, T. (2024). Å (sammen)filte(s) med ull og steder gjennom a-r-t-ografiens agenser i undervisning. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-32. <https://doi.org/10.7577/ar.5487>
- Ørbæk, T. (2024). Learning through a separation process: An embodied a/r/tographic inquiry. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-23.
<https://doi.org/10.7577/ar.5329>
- Østern, T. P. (2017). Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, Temanummer: «Å forske med kunsten», 1, 7-27.
<https://doi.org/10.23865/jased.v1.982>